

לקבלת המערכים בדואר אלקטרוני ללא תשלום, הרשמו באתר: www.shiuracher.org/laderech

מערכי האקטואליה מופצים ללא תשלום על ידי עמותת "שיעור אחר", הפועלת להעצמת תלמידים ולקידום מעורבות של הציבור הישראלי במערכת החינוך. מטרת התכנית להקנות ידע ולעודד את החשיבה הביקורתית דרך דיון בנושאים החדשותיים העומדים מדי שבוע על סדר היום הציבורי וחשיפה למקורות יהודיים. השיעורים מיועדים להוראת תלמידי חט"ב ותיכון.
כל מערכי השיעור ניתנים להורדה באתר actualia.shiuracher.org. הורדת המערכים מחייבת הרשמה חד-פעמית באתר.
לפעילות נוספת של העמותה – העברת קורסי העשרה על-ידי מתנדבים – בקרו באתר www.shiuracher.org אין להפיץ את מערכי השיעור לשום גורם תמורת תשלום.

שיעור אחר: שיעור לדרך

חרמות

בשיעור זה נעסוק בנושא חרמות דרך נקודת מבט המאפשרת לראות את שני הצדדים המעורבים בפעילות פוגענית. זאת במטרה לאפשר לתלמידים להתקרב לנושא מבלי להרחיק מעצמם את דמות הילד הפוגע ולתייגו כילד "רע", אלא להבין שכל אחד מאיתנו יכול לפגוע כשנפגעים לנו הצרכים. באופן זה נוכל לאפשר לכל תלמיד לקחת אחריות אישית על רגשותיו ותגובותיו.

מטרות השיעור

- התלמידים יבחנו את נקודת המבט של הצדדים השונים המעורבים בפעילות פוגענית
- התלמידים יציעו דרכי התמודדות לפעילות פוגענית
- התלמידים ינסחו קוד אתי להתנהגות כיתתית

הכנה

- הדפסת נספחים (לפי מספר הקבוצות)
- מחשב ומקרן
- פלקטים, טושים עבים ומסקנטייפ
- לשיעור זה מומלץ לדאוג ל8 מחשבים ניידים/ טאבלטים

הערה

מערך השיעור מתאים לשיעור כפול. ניתן לפצל את השיעור ולהעביר את הכנת הקוד האתי, בשיעור נפרד.

מהלך השיעור

1. פתיחה

אמרו לתלמידים כי כעת נשחק משחק אמת ושקר, דרך השאלות עליהם לנחש במה יעסוק השיעור. הסבירו כי אתם תציגו משפט, בסיום מי שחושב שהמשפט אמת ירים את ידו הימנית ומי שחושב שהמשפט הוא משפט שקר ירים את ידו השמאלית.

המשפטים:

א. 1 מכל 10 תלמידים דיווח כי חווה מקרה של אלימות כלפיו בחודש האחרון – שקר

הסבר: הנתונים מראים כי 1 מכל 4 תלמידים מדווח כי חווה מקרה של אלימות כלפיו בחודש האחרון.

ב. אתגרי הטיקטוק יכולים לגרום לנכות או מוות – אמת

הסבר: נפילה על הראש במהירות 20 קמ"ש (זוהי מהירות הנפילה מקפיצה מגובה סביר) יכולה לגרום לנכות ואף ישנם 50% למות.

ג. כאשר ישנה פגיעה פיזית בילד כתוצאה מפעולה שעשה ילד אחר ניתן להעמיד את אותו ילד לדין - אמת הסבר: אם אדם ייפגע כתוצאה מפעולה שעשה ילד אחר הוא עלול להיות מואשם בעבירות שונות. ילד כשיר לעמידה לדין פלילי מגיל 12, אם הפוגע מתחת לגיל 12 ניתן לתבוע את הוריו בטענה שהם ידעו על ההתנהגות שלו ולא מנעו אותה. שאלו את התלמידים במה לדעתם יעסוק השיעור היום?

2. עבודה בקבוצות

הראו לתלמידים את ה**סרטון** והסבירו: כאשר אנו רואים סרטונים מסוג זה או שומעים על ילדים שהתאבדו בעקבות חרמות אנחנו מזדעזעים ובטוחים שדברים כאלו לא יקרו בבית ספרנו. זה נראה לנו רחוק מאיתנו ולא כמו משהו שמישהו מאיתנו מסוגל לעשות, אבל האמת היא שכולנו מסוגלים לעשות דברים כאלו בתוך סיטואציות מסוימות. חשוב להבין שבזמן אמת הסיטואציות האלו לא נראות קיצוניות כפי שהן נראות כשמתבוננים בהן מבחוץ. היום ננסה להבין למה זה קורה. חלקו את התלמידים ל8 קבוצות, הקצו לכל קבוצה מחשב ודף עבודה (נספח 1). כל קבוצה תקבל סיפור של תלמיד שחווה פעילות פוגענית, על התלמידים לצפות בסרטון (או לקרוא את הסיפור במידה ואין מחשבים ניידים) תוך התבוננות מנקודת מבטו של הילד הפוגע ולענות על השאלות בדף העבודה. **הערה למורה:** מומלץ לחלק את התלמידים לקבוצות של 5 תלמידים, ישנם 4 סיפורים – ניתן לתת את אותו הסיפור ל2 קבוצות.

3. דיון במליאה

בקשו מכל קבוצה להציג את המקרה שקיבלה ואת התשובות שכתבה בדף העבודה, בסיום כל קבוצה שאלו את שאר תלמידי הכיתה האם יש להם להוסיף נקודת מבט למקרה.

4. ניסוח קוד אתי

חלקו את הכיתה לקבוצות (ניתן להמשיך לעבוד באותן קבוצות או לייצר קבוצות חדשות) בקשו מכל קבוצה לנסח כללים להתנהגות חברתית בכיתה שתמנע מקרים כמו המקרים שקראנו. בקשו מהתלמידים לרשום את הכללים על פלקט גדול. בקשו מכל קבוצה לתלות את הפלקט שלה על אחד הקירות בכיתה. **למורה** חשוב גם לקבוע כללי התנהגות למקרים שבהם מתגלים מקרים של פגיעה בחברי הכיתה. למי פונים, איך עוזרים. אולי כדאי לקבוע וועדה של תלמידים שמיועדת לסייע לתלמידים במצוקה. בקשו מהתלמידים לעבור בין הפלקטים ולסמן ליד הכללים שהם מסכימים איתם V וליד כללים שאינם מסכימים איתם X. לאחר 5-10 דקות בקשו מכולם להתיישב במקומות. עברו בין הפלקטים והקריאו את הכללים שיש עליהם הסכמה רחבה ביותר. ובקשו מאחד התלמידים לרשום אותם על פלקט חדש. שאלו לגבי כללים שלא הייתה להם הסכמה מדוע לא מסכימים. האם ניתן לשנות את הניסוח כך שיותר תלמידים יסכימו לו. אם ישנה הסכמה רבה לגבי כלל נוסף הוסיפו אותו לרשימת הכללים. בסיום הפעילות, הקריאו את כל הכללים שנבחרו ותלו את הפלקט על אחד הקירות. אמרו שמעתה זהו הקוד האתי שלנו בכיתה ואנו מתחייבים לפעול לפיו.

5. סיכום

ערכו סבב בין תלמידי הכיתה ובקשו מכל לציין דבר חדש שהוא למד בשיעור.

הסיפור של אלכסה

צפו בסיפור של אלכסה בקישור <https://bit.ly/3962HIO>

אלכסה סובלת ממחלה כרונית הגורמת לה להתגרד. במשך היום היא סובלת מכאבים רבים וחוסר נוחות בגלל המחלה אך הכאב האמיתי שלה הוא האופן שבו חבריה לכיתה מגיבים למחלתה. הם מעליבים אותה, צוחקים עליה ומתרחקים ממנה, הם לא רוצים להתקרב אליה כיוון שהם טוענים שהיא מדבקת למרות שהמורה הסבירה לכל הכיתה כי המחלה של אלכסה אינה מדבקת. ביום הולדתה של אלכסה אמא שלה ערכה לה מסיבת יום הולדת, תלמידי הכיתה לא התכוונו להגיע למסיבה אך הם הגדילו לעשות ופנו ל 4 בנות שכן תכננו להגיע למסיבה וסיפרו להן שבזמן מסיבת יום ההולדת מתקיימת חזרה בחוג ההיפ הופ שקובעת מי תקבל ריקוד סולו כך שגם מעט הבנות שתכננו להגיע למסיבה לא הגיעו.

ענו על השאלות הבאות:

מדוע פגעו ילדי הכיתה באלכסה?

אילו צרכים של ילדי הכיתה נפגעו בגלל מחלתה של אלכסה? (לרשותכם רשימת צרכים)

אילו רגשות התעוררו בילידי הכיתה בעקבות הפגיעה בצרכים שלהם?

האם יש דרך אחרת שבה יכלו ילדי הכיתה לתת מענה לצורך שלהם שנפגע?

רשימת צרכים:

הישרדות: אויר, מזון, מים, מנוחה, מחסה, מיניות, המשכיות, תנועה, שקט, בריאות, הגנה, מגע, שלווה.

חיות: חגיגת החיים, אבל, גילוי, עניין, מטרה, תכלית.

ביטחון: סדר, מרחב, ודאות, ידיעה, עקביות, אוטונומיה, עצמאות, פתיחות, בחירה, חופש, הבנה, בהירות, מקום לצרכים, כוח, עוצמה, אחריות, אמון, לסמוך, להימנע מכאב, הגנה, פרטיות, נוחות.

התפתחות: למידה, העשרה, שינוי, גיוון, חידוש, התקדמות, מודעות, אתגר, הפנמה, צמיחה, סיפוק, מיצוי החיים, העצמה.

שלמות: אותנטיות, ספונטניות, יושר, יושרה, משמעות, כנות, פורקן, יצירתיות, אמת, ערך עצמי, קבלה, זרימה, אסתטיקה.

קבלה: אמפטיה, הקשבה, התייחסות, תשומת-לב, פרגון, תמורה, שוויון, התחשבות, שיתוף-פעולה, כבוד, הערכה, הוקרה, ניראות, הכרה, תמיכה, מרחב, קירבה, אהבה, לסמוך, כנות, סובלנות, שייכות, חברות, אכפתיות יופי, שלום.

אחוה: אמונה, השראה, שיתוף, הבנה, הרמוניה, שותפות, חיבור, יחד, ידידות, חברות, אינטימיות, אחדות, הדדיות, שלמות.

הגשמה: ייעוד, ביטוי עצמי, מיצוי, הצלחה, מימוש, נוכחות, הסכמה, תרומה, יכולת, כשרון, רוחניות.

הסיפור של איתמר

צפו בסיפור של איתמר בקישור <https://bit.ly/2l33Ncd>

כפיר הוא אחד הילדים המקובלים בשכבה אך מתקשה בלימודים, הוא ביקש מאיתמר שיעזור לו לגנוב את המבחן במתמטיקה כיוון שהמורה למתמטיקה סומך על איתמר. איתמר סרב לגנוב את המבחן ומאז כפיר והחברים שלו מציקים לאיתמר. הם פתחו קבוצת ווטסאפ שנקראת חרם על איתמר ובה חברים כל תלמידי הכיתה, צוחקים עליו, מתעללים בו ומצלמים סרטונים של ההתעללות.

ענו על השאלות הבאות:

מדוע פגעו כפיר והילדים האחרים באיתמר?

אילו צרכים של כפיר נפגעו בגלל הסירוב של איתמר? (לרשותכם רשימת צרכים)

מדוע שיתפו פעולה הילדים האחרים? אילו צרכים שלהם היו בסכנה/ אילו צרכים שלהם נענו בעקבות ההשתתפות בחרם?

האם יש דרך אחרת שבה יכלו כפיר וילדי הכיתה לתת מענה לצרכים שלהם?

רשימת צרכים:

הישרדות: אויר, מזון, מים, מנוחה, מחסה, מיניות, המשכיות, תנועה, שקט, בריאות, הגנה, מגע, שלוה.

חיות: חגיגת החיים, אבל, גילוי, עניין, מטרה, תכלית.

ביטחון: סדר, מרחב, ודאות, ידיעה, עקביות, אוטונומיה, עצמאות, פתיחות, בחירה, חופש, הבנה, בהירות, מקום לצרכים, כוח, עוצמה, אחריות, אמון, לסמוך, להימנע מכאב, הגנה, פרטיות, נוחות.

התפתחות: למידה, העשרה, שינוי, גיוון, חידוש, התקדמות, מודעות, אתגר, הפנמה, צמיחה, סיפוק, מיצוי החיים, העצמה.

שלמות: אותנטיות, ספונטניות, יושר, יושרה, משמעות, כנות, פורקן, יצירתיות, אמת, ערך עצמי, קבלה, זרימה, אסתטיקה.

קבלה: אמפטיה, הקשבה, התייחסות, תשומת-לב, פרגון, תמורה, שוויון, התחשבות, שיתוף-פעולה, כבוד, הערכה, הוקרה, נראות, הכרה, תמיכה, מרחב, קירבה, אהבה, לסמוך, כנות, סובלנות, שייכות, חברות, אכפתיות יופי, שלום.

אחוה: אמונה, השראה, שיתוף, הבנה, הרמוניה, שותפות, חיבור, יחד, ידידות, חברות, אינטימיות, אחדות, הדדיות, שלמות.

הגשמה: ייעוד, ביטוי עצמי, הצלחה, מימוש, נוכחות, הסכמה, תרומה, יכולת, כשרון, רוחניות.

הסיפור של סער

צפו בסיפור של סער בקישור <https://bit.ly/2vlaofy>

סער הוא מוזקאי מחונן ומופיע בקונצרטים, הבנים בשכבה שלו מציקים לו על כך, הם יורדים עליו, גונבים לו את התיק ומכנסים לתוכו זבל ומרביצים לו. התעלול האחרון שלו היה לנעול אותו בתא השירותים, לשפוך עליו מים ולצלם אותו מלמעלה, הם העלו את הסרטון לאינסטגרם והסרטון קיבל מאות לייקים ושיתופים.

ענו על השאלות הבאות:

מדוע פגעו ילדי השכבה בסער?

אילו צרכים של ילדי השכבה נפגעו בגלל סער? (לרשותכם רשימת צרכים)

אילו רגשות התעוררו בילדי השכבה בעקבות הפגיעה בצרכים שלהם?

האם יש דרך אחרת שבה יכלו ילדי הכיתה לתת מענה לצורך שלהם שנפגע?

רשימת צרכים:

הישרדות: אויר, מזון, מים, מנוחה, מחסה, מיניות, המשכיות, תנועה, שקט, בריאות, הגנה, מגע, שלוה.

חיות: חגיגת החיים, אבל, גילוי, עניין, מטרה, תכלית.

ביטחון: סדר, מרחב, ודאות, ידיעה, עקביות, אוטונומיה, עצמאות, פתיחות, בחירה, חופש, הבנה, בהירות, מקום לצרכים, כוח, עוצמה, אחריות, אמון, לסמוך, להימנע מכאב, הגנה, פרטיות, נוחות.

התפתחות: למידה, העשרה, שינוי, גיוון, חידוש, התקדמות, מודעות, אתגר, הפנמה, צמיחה, סיפוק, מיצוי החיים, העצמה.

שלמות: אותנטיות, ספונטניות, יושר, יושרה, משמעות, כנות, פורקן, יצירתיות, אמת, ערך עצמי, קבלה, זרימה, אסתטיקה.

קבלה: אמפטיה, הקשבה, התייחסות, תשומת-לב, פרגון, תמורה, שוויון, התחשבות, שיתוף-פעולה, כבוד, הערכה, הוקרה, ניראות, הכרה, תמיכה, מרחב, קירבה, אהבה, לסמוך, כנות, סובלנות, שייכות, חברות, אכפתיות יופי, שלום.

אחוה: אמונה, השראה, שיתוף, הבנה, הרמוניה, שותפות, חיבור, יחד, ידידות, חברות, אינטימיות, אחדות, הדדיות, שלמות.

הגשמה: ייעוד, ביטוי עצמי, מיצוי, הצלחה, מימוש, נוכחות, הסכמה, תרומה, יכולת, כשרון, רוחניות.

הסיפור של שיר

צפו בסיפור של שיר <https://bit.ly/390Ahjj>

שיר היא תלמידה לא מאוד מקובלת בכיתה, היא שכנה של גיא, החבר של ענת – התלמידה הכי מקובלת בכיתה. גיא ושיר חברים טובים מאז שהם היו ילדים. כשענת ראתה את שיר מדבר עם גיא ומזמינה אותה אליה להשאל ספר שרצה היא רבה עם גיא והודיעה לכל הבנות בכיתה שעושים חרם על שיר. היא מכריחה את כל הבנות לא לדבר איתה ולא להגיב כהשיא פונה עליהן. כעת כל הבנות בכיתה מתייחסות אליה כאילו היא אוויר.

ענו על השאלות הבאות:

מדוע פגעו ענת ובנות הכיתה בשיר?

אילו צרכים של ענת נפגעו בגלל שיר? (לרשותכם רשימת צרכים)

מדוע שיתפו פעולה הבנות האחרות? אילו צרכים שלהן היו בסכנה/ אילו צרכים שלהן נענו בעקבות ההשתתפות בחרם?

האם יש דרך אחרת שבה יכלו ענת ובנות הכיתה לתת מענה לצרכים שלהם?

רשימת צרכים:

הישרדות: אוויר, מזון, מים, מנוחה, מחסה, מיניות, המשכיות, תנועה, שקט, בריאות, הגנה, מגע, שלוה.

חיות: חגיגת החיים, אבל, גילוי, עניין, מטרה, תכלית.

ביטחון: סדר, מרחב, ודאות, ידיעה, עקביות, אוטונומיה, עצמאות, פתיחות, בחירה, חופש, הבנה, בהירות, מקום לצרכים, כוח, עוצמה, אחריות, אמון, לסמוך, להימנע מכאב, הגנה, פרטיות, נוחות.

התפתחות: למידה, העשרה, שינוי, גיוון, חידוש, התקדמות, מודעות, אתגר, הפנמה, צמיחה, סיפוק, מיצוי החיים, העצמה.

שלמות: אותנטיות, ספונטניות, יושר, יושרה, משמעות, כנות, פורקן, יצירתיות, אמת, ערך עצמי, קבלה, זרימה, אסתטיקה.

קבלה: אמפטיה, הקשבה, התייחסות, תשומת-לב, פרגון, תמורה, שוויון, התחשבות, שיתוף-פעולה, כבוד, הערכה, הוקרה, ניראות, הכרה, תמיכה, מרחב, קירבה, אהבה, לסמוך, כנות, סובלנות, שייכות, חברות, אכפתיות יופי, שלום.

אחוה: אמונה, השראה, שיתוף, הבנה, הרמוניה, שותפות, חיבור, יחד, ידידות, חברות, אינטימיות, אחדות, הדדיות, שלמות.

הגשמה: ייעוד, ביטוי עצמי, מיצוי, הצלחה, מימוש, נוכחות, הסכמה, תרומה, יכולת, כשרון, רוחניות.